Yaşa, benim Halkım!

Ana Sözü

ANA SÖZÜ 1988

www.anasozu.com

№ 03-04 (790-791) | 28 Küçük ay (fevral) 2022 | Paası - 5 ley 00 bani

Bu yıl gagauzlara karşı yapılan Aaçlık genoțidın bitmesinin 75-ci yılı.

2-ci sayfa

“Ayaktayız!” – “Ayakta da kalınız!”

Ukrayna ateş hem kan içindä. Gözlerim yaşlan dolu bakêrım orada olan işlerä. Televizorun kanallarını hem interneti kürek-kürek aktarıp, cengin aslısını aarêêrım, sansın o cenktä bir aslı varmış gibi. Aslısı da – gözelim Ukrayna ateş içinä, kan içindä, kahır içindä, bela içindä. Büük bela içindä.

Kertik geçildi hem geeri dönmäk yok. Nezaman sa dost hem kardaş halkların arasında kan dereleri akêr.

Savaşêrım telefondan aaramaa dostlarımı Ukrayndan. O telefonnar taa çok cuvap vermeer. Bir “Ayaktayız!” cuvap mesajı da gelirsä oradan pek sevinerim.

Geeri da “Ayakta da kalınız!” yazmaktan içim sarsılanêr, çünkü başka bir yardım vermää kolayım yok.

Cendem olsun bu cenk, durgudun onu! Kardaş kardaşı kıymasın! Analar aalamasın! Güneş ta Ukraynanın bombasız hem raketasız göklerindä raat olsun.

Akademek hem poet
Todur ZANET

Küçük ayın (fevral) 24-dä, Rusiya Prezidentı Vladimir PUTİNın emirinä görä, rus askeri başlattı Ukraynaya karşı ölä denilän “maasuz asker operaţiyası”nı, ama halizdän Rusiya kolmşu devletinin, Ukraynanın, üüstünä açıktan bir cenklän üüştü.

Küçük ayın (fevral) 24-dä, çin sabaalendän, Ukraynanın Kiev, Harkov, Dnepr, Odesa, Mareupol gibi kasabaların yakınnarına yaadı rus raketaları, angıları urdular asker infrastukturası obyektlarına. Rusiyanın korunmak ministerliin ofiţial açıklamasına görä onnar darmadaan ettilär “Ukraynanın 74 obyektını, angılarının arasında var 11 aerodrom, 3 kamanda punktu, deniz-asker bazası, C-300 hem Buk-M1 zenitka kompleksların 18 radiolokaţiya stanţiyası, asker eraplannarı, asker vertolötları, 4 “Bayraktar” razvedka hem urucu dronnarı. Bundan sora da Ukraynanın her tarafından Rusiyanın tankları, bronemaşınaları hem askerleri bu devletin en büük kasabalarına hem strategiyalı obyektların üstünä gelmää başladılar. Rus desantnikleri, havadan paraşutalarlan inip, Dnepr deresinin strategiyalı köprüsünü aldılar hem Kievın yakınnarında olan aeroportu. *2-ci sayfa*

Azerbaycan halkının Hocalı genoțidın 30-cu yas yılı

30 yıl geeri, 1992-ci yılın Küçük ayın (fevral) 25-26 gecesindä hem Küçük ayın 26-da bütün gün Azerbaycanın Hocalı kasabasında armännar tarafından azerbaycannı halkına karşı genoțid yapıldı.

Bu genoțidı yaptılar armän silählı bölükleri, angıları bu uurda ozaman Hankendi kasabasında erleşmiş olan SSRBnın (Sovet Soţialist Respublikaları Birrlii) 366-cı polkundan yardım kablettilär.

Bu bölüklär dört taraftan Hocalı kasabasına urdular hem, ţivil azerbaycanılar sabaalän düz erlerä çıktıynan, orada onnarı bir amansız avtomatik silählardan biçtilär, brakmadaan diri hiç biriciini – ne karıları uşaklarlan, ne dä ihtärları.

Ozaman kıyıldı 613 can, angıların arasında, adamnardan kaarä, vardılar 106 karı, 70 ihtär, 63 ta uşak. Silählı bölüklär tarafından 1275 kişi dä esir alındı.

TİKA Koordinatoru Selda ÖZDENOĞLU “Recep Tayyip ERDOĞAN üüredicilik kompleksı”nda

Küçük ayın (fevral) 15-dä TİKA Kişinev programaların Koordinatoru Selda ÖZDENOĞLU inceledi Komratta “Türkiye Prezidentı Recep Tayyip ERDOĞAN üüredicilik kompleksı”n düzelmesinin işlerini.

Koordinator Selda ÖZDENOĞLU hem onunnan bilä burayı gelän Gagauziya Başkanı erindä buluştular kompleksı düzän firmanın zaametçilerinnän hem inceledilär işlerin örümesini.

Gagauziyada gagauz dilini genişlettirmää hem uşaklarımıza üüredicilik uurunda üüsek izmetlär vermäk için, 2015-ci yılda TİKA tarafından başlanan “Türkiye Prezidentı Recep Tayyip ERDOĞAN üüredicilik kompleksı” büünkü gündä aslısına büük adımnarlan örüyer.

Şindi yapılêr kompleksın ilk etapı (*ana bina*, *sport kompleksı hem teknik uurunda yapılar*) hem onnar yılın sonunda lääzım başarılsın.

“Türkiye Prezidentı Recep Tayyip ERDOĞAN üüredicilik kompleksı” başarıldıynan burada 500-dän zeedä student üürenecek. Onnar deyni bir ana bina, iki obşçejitiye, 452 siirediciyä deyni bir kapalı sport salonu, bir futbol, bir voleybol, iki basketbol, bir tenis meydanı olarak 5 açık sport ploşçadkaları yapılacek, 270 kişilik konferenţiya salonu hem 352 kişilik kantina düzülecek.

Geldi vakıt – uyan, HALKIM!

Gagauziya öndercileri arasında son aylarda olan işlär hem yanan kavgalar raada brakmêêrlar ne Gagauziya insannarını, ne dä başka erlerdä yaşayan gagauzları. Hepsi isteerlär bu kavgalar bitsin da, kevettä bulunannar, Gagauziya için hem gagauz halkı için izmet etmää başlasınnar. Ukrayna Gagauzlar Birliin başkanı Vasiliy KELİOGLU da, can acısınnan yazılı peetinnän, hepsi gagauzlara danışêr.

UYAN, HALKIM!
Geldi vakıt – uyan, HALKIM!
Birleş yalannara karşı,
Ana dildä lafet, CANIM,
Hem çal MİLLİ MARŞI!

Kırlêêr kaavi çocukların,
VATAN kalêr bom-boş,
Kim kaldıracêk ERİ yaarın?
Kömür Atı, sän, koş!

Dooru yoldan git KARDAŞIM,
ALLAA versin yardım,
Mankurtları, desän, attım –
Buna bän olacam pek HOŞ!

Çok yannışlık var DÜNNÄÄDA
Biz olalım dooru,
Canavarlar yanımızda,
Koruyalım ruhu!

Vasili KELİOGLU,
Ukrayina, Kiev

Spektakli bitti mi osa enidn mi çekeder? GHT Başı Dimitriy KONSTANTİNOV oldu

Küçük ayın (fevral) 4-dä saat 16:43-tä, 18 oylan, Gagauziya Halk Topluşu Başı seçildi Dimitriy KONSTANTİNOV, Ferapontyevka № 21 seçim bölümü.

Küçük ayın (fevral) 4-dä olan Gagauziyanın VII-ci dönem GHT Başını hem Başın yardımcılarını ayırmaa deyni Halk Topluşun 15-ci toplantısı lääzımdı olsun taa bir afta geeri, ama bu günnerdä Gagauziya Halk Topluşu iki kerä yasa girdi: ilktän 30.01.2022 günü infarktan öldü Valkaneş № 9 seçim bölümündän GHTya seçilän deputat Dimitriy TOPAL, 31.01.2022 günü dä, may iki yıl hastalık zeetlerinnän uraşmaktan sora, raametli oldu GHTnın Çok-Maydan № 17 seçim bölümündän deputatı Födor YANİOGLU. Topracıkları ilin olsun!

Şindi Gagauziya Halk Topluşuna seçilän deputatların sayısı 33 kaldı. Zakona görä GHT Başını seçmää deyni, seçilän deputatların sayısından 50% + 1 oy lääzım. Onnar 35 varkana bu yapardı 17+1 = 18. Şindi sä, 33 kaldıkları için, 16+1 = 17 lääzım olsun.

Ama bizdä, Gagauziyada, pek çok "akıllı" hem "bilgiç" yurist olduu için, bu formulaları var nicä onnar tanımasınnar, çünkü, bu durumda, Gagauziya Halk Topluşu Başın seçilmesi onnarı kurtarmêêr.

Nicä dä olsa saat 11-00-dä islää erleşin kreslolarınıza, yanınıza patladılmış papşoy hem boza alın da "Gagauziya VII-ci dönem Halk Topluşu Başının seçilmesi" adlı spektaklisini siiretmää hazır olun! Ama unutmayın, ani bu tragikomediyanın paası – Gagauziyamızın gelecää!

Todur ZANET, 04.02.2022 y.

Spikerler İgor GROSU hem GHT Başı Dimitriy KONSTANTİNOV arasında telefonda lafetmäk

Moldova Parlamentın Predsedatelin İgor GROSUnun hem Gagauziya Halk Topluşu Başının Dimitriy KONSTANTİNOVun aralarında Küçük ayın (fevral) 14-dä bir telefon dialogu kuruldu.

Nicä açıklandı, Moldova Parlamentın Spikerı İgor GROSU, Gagauziya Halk Topluşu Spikerına Dimitriy KONSTANTİNOVa, işlerindä hem çalışmalarında başarılı olsun deyni diledi.

İki spiker annaştılar, ani Gagauziya (Gagauz Yeri) avtonomiyasının yaşamasını Moldova Respublikasının Konstituţiyasına görä kurmaa hem 1994-cü yılda kabledilän "Gagauziya (Gagauz Yeri) özel hak statusu için" Zakonuna görä Moldova zakonnarını erleştirmää deyni Moldova hem Gagauziya arasında kurulan parlamentlar arası çalışmak grupası çerçevesindä dialogu enidän başlatmaa.

Taa ileri bu grupa, hiç bir sonuca varmayınca, hep kara yımırta yımırtladı.

CENK: Rusiya Ukraynanın üstünä üüşer

Sonu. Çeketmesi 1-ci sayfada.

Bundan kaarä, Belarusiya tarafından girän rus tankları hem asker Çernobıl AESını elä geçirdilär da oradan savaştılar Kieva yollanmaa.

Bombalardan hem raketalardan insannar Kievın hem Harkovun metrolarında saklanmaa savaşêrlar.

Vladimir PUTİN Ukraynaya karşı bu cengi başlattı ondan sora, açan tanıdı Donetk hem Lugansk Halk Respeblikalarını, ani Ukraynada kendilerin baamsızlıını 2014-cü yılda dünneyä bildirdilär. Bu cengä Vladimir PUTİN "*Donetk hem Lugansk Halk Respesblikalarını korumak maasuz asker operaţiyası*" deer, ama belli, ani bu 1941 yılını aklımıza getirän bir cenktir.

Ukrayna devlet kuvetlerinin açıklamasına görä, bu cengin ilk günündä Ukrayna 137 askerini kaybetti hem birkaç ţivil vatandaşını. Bundan sora Ukrayna Prezidentı Vladimir ZELENSKİY imzaladı İzini, angısına görä bütünnä devlettä 90 günnük mobilizaţiya yapılêr.

Açıklanêr, ani Rusiyanın 48 kasabasında bu cengä karşı protestlar geçti hem o protestlara katılan 1746 kişi tutuklandı.

Moldovada Rusiya Büükelçiliin önündä dä bu cengä karşı protestlar oldu.

Moldova, Ukraynada gidän cenk sebepinnän, memlekettä 60 günä sıradakı taa bir üstolan durum kurdu.

Küçük ayın (fevral) 25 sabaası Uktaynadan gelän haberlerä görä Ukrayna hem Rusiya askerleri arasına düüş gider. Rusiya Kievı, Harkovu, Nikolaeva, Odesa kasabalarını bombalêr. Ţivil insannarın arasında yaralı hem ölü var.

Hep o günü rus askeri elä geçirdi Kara denizdeki Ukraynanın Kiliyä bölgesinä girän Zmeinnıy adasını, esir alıp burada bulunan 82 Ukrayna askerini. Bu esir askerleri Ukrayna Prezidentı Vladimir ZELENSKİY ölü sayardı da devlet nagradalarına vermää hazırdı.

Ukraynadakı sıradan insannar savaşêrlar kasabalardan uzaklaşmaa, kimileri Moldovaya hem Romıniyaya kaçêrlar.

Gazetamızı hazırlandıı vakıtta Ukrayna Saalık Ministerlii bildirdi, ani ukraynalıların arasında 352 ölü hem 2 bindän zeedä yaralı var. Ölülerin arasında 16 uşak.

Rusiya da tanıdı, ani rus askerin arasında ölü hem yaralı var, ama kesin bir ţifra açıklamadı.

Birinci sayfada patret:
Anton Vergun/TASS

Bu yıl cenktän dä taa çirkin, kömürdän dä taa kara, pelindän dä taa acı

Bin dokuzüz kırk edi.
Uuldêêr lüzgär tikenni.
Ölüm toplêêr insannarı,
Brakıp açık kapuları.
Nedän bu aman geldi,
Gagauz halkına ansızdan?
Süpürdü herbir köşeyi,
İşidilärdi seslär mezardan...
Unutma sän, hiç bir zaman,
Ne bela getirdi kırk edi.
Uşaana da sölä herzaman,
Korusun elindä ekmeeni.
Mariya KAPSAMUN

Bin dokuzüz kırk altı unudulmaz hiç bir zaman, uydurulmaz hiç bir dä cenklän. Bu yıl cenktän dä taa çirkin, kömürdän dä taa kara, pelindän dä taa acı. İşidip bu yılın sayısını, ihtärların gözlerindä tolu gibi yaşlar peydalanêr. Acaba, neredä onnar saklı durêrlar? Canın angı köşesindä onnar erleşmişlär? Neçin ihtärların fikirindän onnar silinmeer? Benim bu soruşlarıma cuvap verdi 81 yaşında ihtär bir karı, Mitra bulü.

Mitra Petrovna KAŞKAVAL (Gümüşlü), duuması: 10.08.1936 y., yaşamak eri: Avdarma küüyü, Kalinin sokaa.

Bin dokuzüz kırk altıda bän 10 yaşındaydım. Diildim pek büük, diildim küçük tä. Ama bana geler, ozaman büüdüydük hepsimiz birdän. Vardı bir evli kakum. O kocasınnan gittiydi. Ama bizi, kalan 5 uşaa, beklärdi bu çirkin aman.

Biz edi candık 46-da. Anam, bobam hem beş tä uşak. O yıl çekettiydi, nicä herzaman. İlersi yıl cenk bittiydi. Ama nemţelär bizdä küüdä zarar yapmadıydılar. Onuştan insanın ekini, hayvanı, kuşu vardı. Açan ilkyaz açıldı, insan kendi paycaazlarını ekti, biraz ekin dä imeelik kaldıydı. Sora git-gidä çıktı bir sıcak, ama yaamur hiç bir damna damnamadıydı. Ulam-ulam ihtärlar toplanardılar da, gökä bakıp, korkulu – korkulu lafedärdilär. Biz dä sesirgenärdik. Deyärdilär: "Bu iilää diil, kuraa çeker, aaçlaa benzeder, lääzım ekini korutmaa".

Da te o yaz bir toz erdäydi, bas – ayaan görünmeer. Fidannarda yapraklar kuruyardı. O yaz biraz ekin olduydu onnarda, kimin tarlası taa ii erdäydi, kim taa erken ekmişti, taa topraan tavı varkan. Ama güzä karşı taa da büük bela geldi başımıza. Peydalandı komsomollar. Patları şişlän deşärdilär, ekinneri aarardılar, alardılar bitki teneyädän. Bobam dam içindä bir kuyu yaptıydı, sora da tezek yıvdıydık üstünä, ama Toduraş Görgi hem Kısır Petri – bu adları unutmayacam, nekadar yaşayacam, buldular onu, aldılar bitki teneyadän... Taa vardı bir inecimiz, onu da istärdilär almaa. Biz aalardık, bobam yalvarardı, anam dizçä konduydu, sade braksınnar. Bobam deyärdi: "Brakın, yalvarêrım, uşacıklara makar bir damna sütçääz olsun, suylan katıp, kışlamaa". Ozaman Kısır Petri sımarladı mamuya bir tauk kessin da borç yapsın, üülendä geleceymişlär imää. Sade iki taucaamız vardı hem bir horozçuumuz, ama onnarı da almasınnar deyni, anam birini kesti...

Açan girdik kışa, bir ayaz bastı, kaar, kürtün, suuk, imeelik bişey yok. Ne vardı – hepsi bitti. Bobam getirärdi sobayı yakmaa semiçka sopası. Biz ilkin çıkarardık içindän biyazçıkları, anam kıyardı onnarı parça-parça, koyardı kaynasın, biraz da tuz sepelärdi, da iyärdik onnarı. Ama onnar da bitti. Ozaman bobam dedi: "Girgina, uşaklar öleceklär aaçlıktan, mari, indireyim tavandan çarıkları, kabardıp, kazıyacez onnarı, da makar biraz cannanalım". Bobam indirdi, anam döker üstlerinä biraz kaynak su, kabarsınnar. Onnar sa sade mayız, nicä hayvan aulunda gezmişlär, ölä dä kurumuşlar. Yıkadı onnarı anam, ufacık-ufacık dooradı, kaynattı, biraz tuz koyup. Benizi boz, nicä topraklan karışık, sansın şindi önümdä görerim, ama idik, cannandık. Ama onnar da bitti, ne yapalım? Başladılar bizä anamnan bobam vermää birär çölmecik tuzlu su avşam – sabaa, kendileri dä içärdilär. Bir aftayadan mamu şişti. Bobam yalvarardı: "Girgina mari, içmä başka o tuzlu suyu, mari, yalvarêrım sana!" Anam sa deyärdi: "Petraki, içim koptu, uşak ta aaç, brak içeyim, da ne olursa-olsun". Ozaman kardaşım Vladi pek küçüktü, mamunun lääzımdı südü olsun uşaa bakmaa. Yavaş-yavaş anam başladı tuzlu su içmemää, da şişleri indi. Ama biz, uşaklar, şiştik, ölecez. Avşam-sabaa sade tuzlu suylan. Da tä geler bizä babumuz. Açan gördü bizi, hepsimiz şiş. Deer mamuya: "Girgina, gel bizä, al maazadan o torbacıı unnan, angısını bän topladıydım, ani öldüynän can pitası bana yapasınız hem şişecii ayazmaylan, da yap bişey bu uşaklara, zerä onnar bendän taa ileri can vereceklär".

Gider mamu, alêr, yapêr bizä jandracık, biz idik da tokuz. Yavaş-yavaş etiştik biz ilkyazın açılmasına. O vakıt başladılar vermää "pudluk" (16-şar kila ekin, payını ekmää deyni). Ozaman vokzalda bizä verdiydilär 50 kila paşoy. Baka beşär kila koyduydu sırtlarımıza da biz çamur içindä, yayan, düşa-kalka, o ekini evä getirdiydik. Orada işittiydik, ani Kulma merasında varmış çok pındık. Biz Vera kakumnan gittiydik yayan, bütün gün pındık çıkardık. Şen yollandık evä, bir torba hem bir fıta dolu. Nekadar biz geçtik, geeridän etiştirer bizi bir atlı, aldı hepsini, kaldık aalayarak, geldik boş.

Açan ilkyaz açıldı, bakaylan mamu kazmaylan ektiydilär papsoy hem booday. Bobam diiştiydi, verdiydi biraz papşoy da aldıydı booday, ozamannar insana verdiydilär kimä papşoy, kimä booday. Birazını papşoyu braktıydı, da her sabaa bizä verärdi birär auççuk papsoy. O bütün günä imeelikti. Açan peydalandı ilk başaklar, falardık da iyärdik. Sora peydalandı susay, baka getirärdi çuvallan, da biz toktuk. Sora hardal getirärdi. Ama, açan getirdi labada, mamu turşu koydu. İyärdik, suyunu da içärdik. Kimi kerä mamu onnarı kaynadardı, sora yuurardı bir hamurcuk da kuru tavada pişirärdi. Pek tatlıydı. Ama kim gidärdi şkolaya, o uşaklara gündä 100 gram ekmek verärdilär. Biz kakuylan 200 gram ekmek evä getirärdik, anam onnarı pay edärdi da hepsimiz birär kırıntı aazımıza koyardık, cannanmaa deyni. Bobam bizi sokaa brakmazdı pek çıkalım, deyärdi: "Çıkmayın sokaa, orada insan öler". Biz bir kerä çıktık saklı da gördük, ani bizim üstända, aullar boyunda bir karıylan adam ölü yatêrlar. Sora kızaa onnarı attılar da götürdülär. Biz dä Angelova Maşiylän çıktık aradan, görelim, nereyi onnarı götürerlär. Bakêrız, mezarlaa. Kaardı. Kaarı biraz araladılar, da attılar orayı, sora kaarlan örttülär. Ama ilkyazın kaar eridi, bir koku gelirdi çirkin, türlü hastalıklar peydalandıydılar.

O vakıtlar kantina açıldıydı. Orada Moma Lambu cuvapçıydı. O yazardı, kimi istärdi, da onnar avşamnen alardılar bakırcıklarlan imää, ama bizä yoktur verdiylär. Ozamannar insan gittiysä musaafirlää da razgeldiysä sofraya, hiç buyurulmadık sofraya oturardı. Aaçlık üz aaramazdı. Ama ne sofrada vardı – jandra (otlan bir auç un karışık). Bu bizim imeemizdi. Da te, günümüz varkan, hepsimiz, bütün aylä, kurtulduk. Allaa korusun hepsimizi bölä beladan.

Aslı, unudulmaz bu çirkin, kara günnär. Olmaz unutmaa o küçük uşakların uzadılmış ellerini, angıları kuvetsiz dudaklarını oynadıp, istärdilär imää, umutlu bakarak anasının gözlerinä. Bunun için annadêr, o vakıt beş-altı yaşında olan Vasi bulü.

Vasilisa Kirilovna GARGALIK (Tumba) , duuması: 01.05.1941y., yaşamak eri: Avdarma küüyü, Kalinin sok.

Kırk altıda biz 7 uşaktık, ikisi o yıl öldüydü. 1946-ncı yılda bän beş yaşındaydım, ama tutêrım aklımda pek, zerä açan ölüm gezer ardına, olmaz onu unutmaa.

Küüdä kantina vardı, orada fukaarelerä birär damna imää verärdilär. Anam beni dä yolladıydı, zerä bobamız yoktu, bekim bizä dä vereceklär. Suuk, kaar, gittim, bän dä diziyä kondum. Gözäl kokardı imeeyä, içim bayıldıydı. Açan sıra geldi, deerlär, bizä yokmuş. Durardım, bekim bana bir damna vereceklär, ama bir adam itirdi arkamdan, kooladı beni. Yaşlar gözlerimdä, geldim evä. Büün dä unudamêêrım bunu.

Taa bir iş çıkmêêr aklımdan.

İmeelik yoktu, aaçtık. İşidilmişti, ani Çernovţıda ekin varmış, da kilimä, rubaya diiştirärmişlär. Bobam alêr duvardan kilimi, birkaç ta taa taazä rubacık, kalpak da yollanêr orayı. Biz çıktık onu geçirmää. Açan bobam yılmalandı, anam çirkin baardı: "Vsö, o geeri gelmeyecek", – da çeketti aalamaa. Bän dä aalardım onunnan barabar. Ölä dä oldu, bobam başka geeri gelmedi. Üç kişi ölä küüdän gitmişti, sade biri geeri dönmüş. Ama bobam gittiydi yalnız.

Sora geldi kış. Kreçun orucunda geldi bir fuga da aldı evin örtüsünü, o bizim şindilaylan örtülüydü. Kaldıydık dışarda. İçerdä vardı bir plita, bir büük bacalık, mamu pinirdi vatraya da orada jandra yapardı. Benim daykamda, Filipka Vasildä, vardı bir inecik. Bakardı onu samannan, ani toplamıştı ilerdän yakacak için, da te kimär kerä bizä birär toprak çölmek süt getirärdi. Tavandan dayka indirmişti domuz derisi çarıklık. Mamu onnarı pakladıydı da parçacık-parçacık suda tuzlan bizä pişirärdi. İyärdik, ekmek yoktu, ama doyunardık. Sıra gelärdi iki-üç gün aaç durmaa, bir kırıntı aazımıza koymardık, da ozaman dayanardık plitaya üreklerimizlän da acıkmazdık, mamudan imää istemäzdik, şkembelerimiz haşlanmış, şişiriga olardı.

Açan kış geçti, başladık pındaa gitmää. Beşinci boylarda dayka bekçi durardı paylarda. Mamu beni bir kotelocuklan ona yollardı jandra götüreyim. Gidärdim, evä geç gelärdim, hiç kimsey aaramazdı da, neredä uşak.

Da te orada bir derä nicä akmış, ölä çukur boyunda asılı pındıklar durardı.

Toplardım, aar, karannık, evä getirärdim. Küçüktüm, ama korkum yoktu, ölü çok gördüydüm sokaklarda. Sora ot vardı, "pidä gömecesi" deyärdilär onnara. Oturardık Mitraşların kapu önündä da iyärdik, toktuk. Var kimisi şişärdi, onuştan mamu deyärdi bana: "Çok imä, bän onnarı pişirecäm da taa tatlı olacek". Sora hardal peydalandı, kırlar sarı çiçek durardılar. Mamular gidärdilär toplamaa. Oloy yaptıydık, ölä tatlıydı. Daykamızda vardı rışniţa, da kimdä vardı biraz ekin, gelärdi ona bulgur çekmää. Bu iş için birär auççuk brakardılar, ona deyärdilär "uyum". O da bizä verärdi. Mamu da toplardı labada, kaynadardı onnarı, katardı biraz bu uncaazdan da bir kalay sinisindä pişirärdi, sora kapadardı sofraya, biz dä tutardık ellerimizi akmasın sofranın kenarlarından erä, haşlardı pek ellerimizi. Sora, açan suardı, tutulurdu, mamu kesärdi hepsimizä paycaazımızı. Filip deyärdi:

Sonu 6-cı sayfada

Paalara hem Gagauziya Başkanına karşı miting

Büük ayın (yanvar) 30-da Komratın baş meydanında büük bir protest mitingı oldu, neredä toplandılar Gagauziyanun üç rayonundan insannar, angıları karşı kalktılar Gagauziyada hem Moldovada olan ekonomika hem politika durumuna.

Başlayıp gaz hem mallar paalarından, mitingçılar geçtilär Gagauziya Başkanı İrina VLAHın "halk için bişey yapmadıına hem sade kendi cebini düşünmesinä" hem Moldova Prezidentın Maya SANDUnun "Amerikanın oyununa görä Rusiyaylan ilişkilerini koparmasına" .

Mitingçılar ekonomikada paaların fırlamasında bu iki insanı kabaatlı bularak, may hepsicii baarardılar, ani Gagauziya Başkanı İrina VLAH kuvettän atılsın da yolu versin o kişilerä, kim Gagauziya için hem gagauz insannarı için halizdän çalışacek. Ani o insannar?

Gagauziyanın genç dzüdocuları sevindirdilär

Küçük ayın (fevral) 19-20 günnerindä Kişinev kasabasında oldu Moldova Respublikasının dzüdo çempionatı, neredä Gagauziyanın genç dzüdocuları bir altın hem bir da bronza medali kazandılar.

Moldovanın dzüdo çempionatında Gagauziyadan üç kişi pay aldı – Vasiliy KİRÄKOV (73 kg kadar kategoriyada), Aleksandr NEDU (73 kg kadar kategoriyada) hem Darya VLAH (63 kg kadar kategoriyada). Hepsi onnar Komrat sport şkolasının üürencileri.

Altın medaliyi, beş güreştän beşini tarayıp, çempionatta kazandı Vasiliy KİRÄKOV, angısı finalda ensedi Moldovanın en kaavi sayılan dzüdocusunu Andrey VESTEyi.

Bronza medaliyi sa aldı Darya VLAH, ani dört güreştän üçündä ensedi, ama finala çıkamadı.

Aleksandr NEDUda da vardı şans medali kazanmaa, ama, üçüncü er için güreşärkenä, bir travma kabletti da onun beterinä beşinci eri aldı.

PATRETTÄ: Vasiliy KİRÄKOV hem Darya VLAH trenerlarınnan Pötr KURUylan.

Şkola dişţiplinaları olimpiadalarına sıra geldi

Baba Marta ayın 5-dän beeri Moldovada başlêêrlar şkola dişţiplinaları olimpiadaları, angıları, kovid salgını kuşkuluunun beterinä, bu yıl olaceklar 3 merkezdä: Kişinevda, Belţta hem Komratta.

Komrat merkezindä olimpiada işlerini yazaceklar Basarabka, Çimişli, Kantemir, Komrat, Kaul, Leova hem Gagauziyanın 3 rayonundan rayon olimpiadalarını enseyennär.

Küçük ayın (fevral) 5-dän, Moldovanın rayonnarında şkola hem Regional olimpiadalar yapıldı. Bu vakıdın içindä, Gagauziyada olimpiadalar 15 şkola dişţiplinasında oldu: angliya dili, biologiya, bulgar dili hem literaturası, ekologiya, fizika, gagauz dili hem literaturası, geografiya, himiya, informatika, istoriya, matematika, nemţă dili, romın dili hem literaturası, rus dili hem literaturası.

Bütün Gagauziyada hepsi bu olimpiadalarda 860 üürenci pay aldı, bildirer Gagauziyanın üüredicilik baş upravleniyası.

Gagauziyanın ansambilileri "örneklik" şan adlarını kablettilär

Moldova Respublikasının kultura Ministerliin 2015-ci yılını Canavar ayın (oktäbri) 5-dän № 199 Emirin temelinä görä, Gagauziyanın amator ansambilileri "örneklik" şan adlarını kablettilär.

I-ci kategoriya "örneklik" ansamblileri oldular:

"Gagauz dernää" folklor kolektivı (Beşgöz küüyü);

"Ana tarafım" vokal-instrumental ansambli (Tomay küüyü).

II-ci kategoriya "örneklik" ansamblileri oldular:

"Graţiya" uşak oyun kolektivı (Kongaz küüyü);

"Lalä" halk muzıkası orkestrası (Başküüyü (Kirsova) küüyü);

"Taraf" halk muzıkası orkestrası (Kongaz küüyü).

Kutluca olsun!

Patretlär: kultura-ge.md

“Trayanın toprak yıvını”nı kimnär yaptı?

Gagauziyanın Valkaneş kasabasına Gavanosa küüyün tarafından gelärkenä, kasabaya taa etişmedän, saa tarafta büük bir taş kurulu, angısınında rusça yazılı: “TRAYANIN TOPRAK YIVINI. Eni zamanın ilk asirlerinin arheologiya pametnii. Devlet tarafından korunêr”.

Açık kaynaklara görä “Trayanın toprak yıvını” (*rom*.: „Valul lui Traian”, *rus*.: «Траянов вал», *angl*.: Trajan’s Wall”) deniler Moldova, Ukrayna hem Romıniya topraklarında bulunan hem cenklerdä duşmandan korunmak için yapılı evelki toprak yıvınnarı sistemasına. Yapıldı zaman, onun üüseklii 4 metra, genişlii dä 10 metra kadarmış.

Bu toprak yıvınnarı için seftä yazılı XIV-cü üzyılın kaynaklarında. Ofiţial teoriyaya görä sayılêr, ani yıvınnar Rim imperatoru Mark Ulyam TRAYANın emirinnän yapıldı hem o üzerä onun adını taşıyêr.

Var bir başka teoriya da – Rim imnperatorluun askerindän korunmak için bu toprak yıvınnarını yaptılar ozamannar bu topraklarda yaşayan halklar. Onuştan onnarın başka bir adı da var, ani **“o”** bukvasınnan yzılêr: “Troyan toprak yıvını” (Troyan – evelki tanrılardan birisi). Bizä kalsa bu teoriya taa dooru, çünkü ozamannar büük hem kudretli Rim hepsini taştan yapardı da toprak uuruna ona inmää, en azda ayıp olaceydı hem ona bu toprak işi yakışmazdı.

Nicä dä olsa Moldovada bu sistema ikiyä bölüner: “Aşaakı Trayanın toprak yıvını” hem “Yukarkı Trayanın toprak yıvını”.

“Aşaakı Trayanın toprak yıvını” bulunêr büünkü Moldova hem Ukrayna topraklarında. Başlêêr o Bucakta olan Gagauziyanın Valkaneş kasabasının yakınnarında bulunan Prut deresindän da Ukraynanın Odesa bölgesinin Sasık gölünün kenarınadan uzanêr.

“Yukarkı Trayanın toprak yıvını” başlêêr Moldovanın Bender kasabasın yanınıdan Nistru deresindän da uzanêr taa Prut deresinin kenarında bulunan Leova kasabasınadan.

Var parçalı yıvınnar Ukraynanın Ternopol hem Kameneţ-Podolsk kasabaları arasındakı Nistru boyu uzunnuunda da.

İsleecä baktıynan, görüner, ani bu iki sistema, perdä gibi gerili su kenarları arasında: birincisi Prut deresinin hem Sasık gölün, ikincisi dä – Nistru hem Prut derelerin arasında da arkasında bulunan bütün topraa koruyêr.

Romıniyadakı “Trayanın toprak yıvını” da hep ölä perdä gibi çekili: Tuna deresi hem Kara deniz arasında.

Todur ZANET

Mihail PAÇİnin “Şennik saadı” kiyadı çıktı

Gagauziyanın Regional resim Galereyasında oldu prezentaţiya eni bir kiyada – “Şennik saadı”, angısının hazırladı kongazlı Mihail PAÇİ, ani kendisini, aylesinnän bilä, baaşladı muzıkaya hem şindi peetçilää dä. Lääzım urgulamaa, ani bu kiyadın çıkması için para ayırıldı Gagauziya bücetindän, angısı toplanêr Gagauziya insannarın vergilerindän.

“Şennik saadı” – bu uşaklara hem uşak başçalarına deyni hazırlanmış türkülär kiyadı, angılarını yaratmış Mihail PAÇİ, ani bu işi içindän biler, çünkü çok yıllar kendisi da uşak başçalarında, muzıkacı olak, işleer.

Renkli hem resimni kiyatta, çeşitli temalara görä, 23 türkünün notaları hem peetleri var. Te onnarın kimilerinin adları: “Eni yıl türküsü”, “İlkyaz”, “Boba”, “Mamu, severim seni”, “Biz oyn”êrız çimendä” h.t.b.

Kiyadın prezentaţiyasında pay aldılar Gagauziya kultura Upravleniyasının hem Komrat muzıka şkolasının zaametçileri avtorun aylesi hem yakınnarı, dostları hem iş kafadarları, angıları çok tatlı laflar söledilär en duan yaratma için.

56 sayfalık kiyadın tirajı 300 taane hem o daadılacek Gagauziyanın bibliotekalarına, şkolalarına hem uşak başçalarına.

Bakalım, bu deputatlar Gagauziyayı dooru yoluna doorudaceklar mı osa onnarda mı genä Başkanın altına kalaceklar?

Küçük ayın (fevral) 4-dä, may üç ay buuşmaktan sora, Gagauziya Halk Topluşunda bulundu taa bir ayık oy da, son-sonunda, Gagauziyanın VII-ci dönem Halk Topluşu kendi Başını, Başın yardımcılarını, GHT komisiyaları predsedatellerini hem GHT Prezidiumun azalarını seçti.

Nicä artık bildirdik, Gagauziya Halk Topluşu Başı 18 oylan seçildi Dimitriy KONSTANTİNOV (Ferapontyevka № 21 seçim bölümü).

Gagauziya Halk Topluşu Başı yardımcıları 17-şär oylan seçildilär: **Georgiy LEYÇU** (Çadır № 6 s.b.), **Nikolay ORMANCI** (Kırlannar (Kotovskoe) № 32 s.b.) hem **Aleksandr TARNAVSKİY** (Komrat № 3 s.b.).

Bundan sora GHT komisiyaları predsedatellerinin kandidaturalarını teklif etti GHT Başı Dimitriy KONSTANTİNOV.

Komisiya predsedatelleri oldular:

Nikolay İVANÇUK (Çadır № 5 s.b.) – ekonomika hem finans komisiyası;

Mihail JELEZOGLU (Kiriyet №25 s.b.) – reglament komisiyası;

Valeriy MANASTIRLI (Kıpçak № 30 s.b.) – çiftçilik işleri komisiyası;

Dimitriy MANASTIRLI (Kıpçak № 31 s.b.) – bilim, üüredicilik, kultura, dil hem dinnär komisiyası;

Valentin GAYDARCI (Karbalı №23 s.b.) – saalıı korumak işleri komisiyası;

Nikolay RAYA (Düzginca № 18 s.b.) – industriya işleri komisiyası;

Ruslan UNİLOVSKİY (Svetloe № 34 s.b.) – dış ilişkileri hem erindeki çorbacılık işleri komisiyası.

İlya UZUN (Rus Köselisi № 33 s.b.) – gençlik hem sport işleri komisiyası;

Sergey ZAHARİYA (Kongazçık № 29 s.b.) – yuridika işleri komisiyası.

Sindi sırada Gagauziya Halk Topluşunda Gagauziya İspolkomun azalarının enidän temellenmesi. Bu azaların kandidaturalarını läázım teklif etsin Gagauziya Başkanı.

Bu yıl cenktän dä taa çirkin, kömürdän dä taa kara, pelindän dä taa acı

Sonu. Çeketmesi 3-cü sayfada

"Mamu, kes bir parça taa zeedä, zerä Vasi küçük, ona sabaa da olsun, aaçlıına dayanamayacek, ölecek, biz sä dayanacez".

Sora, açan peydalandı ilk başaklar kırda, biz dirildik, kurtulduk. Anam herkerä dua edärkän, sölärdi: "Şükür Allaha, ani makar ki beşini kurtardın"...

İşidip bu çirkin oluşları, bizim önümüzdä peydalanêr soruşlar:

Kim bu belayı getirdi halkımıza? Osa Allaa mı onu verdi?

E neçin salt gagauzlara? Beki, ondan, ani onnar yaşêêrlar Bucakta, kurak erdä?

E neredäydi başka halklar, öndericilär?

Neçin onnar yardım etmedilär, ama kendi insannarını (komsomolları) yollandırıp, bitki kırıntıları topladılar, brakıp insanı ölsünnär suukta hem aaçlıkta?

Georgiy Petroviç GÜMÜŞLÜ, duuması: 27.09.1930 y., yaşamak eri: Avdarma küüyü, Kalinin sokaa.

Biz pek fukaaraydık. Nekadar ekinciimiz vardı, ektiydik, birazını patın içinä sakladıydık. Bän 16 yaşındaydım, büüktüm, kendim yardım ettim bobama ekini pat içinä koymaa, sora biraz toprak üstünä koyduk. Umutlandık, bulmayaceklar. Onnarın sa şişleri, nicä gegaydı. Açan battırdılar, çıktı bir tenä. Bizä kendimizä açtırdılar, aldılar, bişey kalmadı. Kaldık aaç. Hiç bişey yoktu, kup-kuruydu.

Ozamannar insan nıcä hayvan olduydu, kim nereyi gidäbilirsä.

Bän gittim Moldovanın poyraz tarafına. Orada bir küüceezdä bir çorbacıya çırak yamandım. Şükürüm pek o adama. O beni doyurardı, giidirärdi, bän dä onda ev işlerini yapardım. Açan annadı, ne olêr bizdä, buyanda, bakaya bir kiyat yazdı, çaardı. Baka geldi. O adam ölä dedi: "Her hafta geläsin, senin uşaklarını brakmayacam aaç ölsünnär". Baka sık gelärdi hem benimnän buluşmaa, hem dä bu adam birär ekmek verärdi, bir torba da ekin. Bölä bizim aylä kurtuldu. Bän döndüm evä 1949-cu yılda. Ozaman bän annadım, ani aaçlıı bizä getirdi diil kurak, ama yukardan izin vardı bizi yok etmää.

İnsan ölmeyeceydi, nekadar-nicä kendimizi bakaceydık, eer almaydılar bitki ekinciimizi. Senseledän çoyu kaybeldi, büün dä bilmeerim, neredä mezarları. Çirkin bu iş aaçlık. Nicä gübürleri süpürersin, ölä dä o süpürdü insannarı er üzündän".

Sesleyip ihtärları, aklımızdan geçer ölä bir fikir: "Bu bir konulmuş daava".

Elena Stepanovna GREK (Kırma), *duuması: 17.05.1927 y., yaşamak eri: Avdarma küüyü, Pobeda s.*

Biz ayledä 5 uşaktık. Batüm, bän hem 3 kızkardaşım. 1946-ncı yılda, eni yılın üçüncü günündä bobam geçindi. Kaldı anam yalnız üç uşaklan. Bän hem batü evliydik. 1946-da kışın yaamadıydı bişey, kuruydu, tozardı, sora ilkyazın da hep ölä. Anam kazmacıklan ektiydi payımızı, olduydu biraz, ama pek az. Tutêrım aklımda, vardı bir küçük sandıcaamız evdä, onu mamu doldurmuştu mercimeklän. Nesä-nesä vardı, insan ölmeyeceydi. Kardaş-kızkardaş, paylaşıp, geçireceydi insan aaçlıı, ama çeketti o postavka. Kulaklarımız cınnardı, açan komsomollar gelip, baarardılar: "Hepsini çıkarın, verin, postavkayı lääzım tamannayalım". Alardılar hepsini. Mamu vermişti ekini, sora aldılar mercimää dä.

Ama kış çirkindi, ayazdı. Pençerelär hiç çözülmäzdi, kaar, kürtün, hiç evlär görünmäzdi. Sobayı yakardık, ama hiç belli diildi. Bölä zar-zor kışladık. Açan ilkyaz açıldı, insana verdilär booday payları ekmää. Biz kocamnan ektik, ama imeeliimiz yoktu. O vakıtlar insan gidärdi kim Potiyä, kim Çernouţa. Orada vokzal vardı, insan aaç indirärdi, da biraz ekin verärdilär imeelik. Benim kocam çobotardı, biz aarardık ona bölä iş, danıştık bir adama, o yardımcı oldu. Kocam işlemää başladı, bän ayırı ondan işlärdim, bir karıya yardım edärdim. O karı irmi günnük buzaa alardı da kesärdilär sucuk yapmaa, satmaa deyni. Siirek dattırardılar.

Orada insan başka türlüydü, ekmek yapmazdı, sade mamaliga.

Ölä biz orada 3 ay durduk, kazanmadık bişey, sade kendimizä imeelik, aaç durmadık.

Sora başladı işidilmää, ani bızdä bereket olmuş. Döndük geeri. Açan geldik, insan kırlardan hardal toplamış, oloy yapmış. Biz dä gittik, biraz topladık, oloy yaptık, payımızı biçtik, biraz ekin aldık. Pek zordu, ama kurtulduk. 90 yaşına etiştim, hiç umudum yoktu. Ama Allaa gün verdi, cengi geçirdim, aaçlıı geçirdim. Büün dä önümdä görerim bolniţayı. İnsan şiş, angısı ölü, kızaa ükleclerär. Acaba, nereyi gitti o insannarın cannarı? Kim bizä, gagauzlara, bunu yaptı?"

Bu soruş derindän dürttü benim canımı. Aslıdan da, bu çalışkan halkı yoktu nicä dizçä koymaa. Diil mi gagauzlar pelinni tolokaları çevirdilär çiçekli başçalara, topraktan kufneleri – mayıllı, üüsek evlerä, çöllükleri – koraflı tarlalara?

Aaçlıı geçirdilär, ölümdän kurtuldular da genä kimseyä kin tutmadılar, yaşadılar hem yaşêêrlar hepsinnän kardaşlıkta hem dostlukta. Acaba, var mı taa bir bölä halk, bölä hoş üreklän, pak cannan? Bilmäm.

Bu kara çizi geçti halkımın yaşamasından, brakıp derin iz herbir gagauzun canında. Olmaz bu işleri unutmaa. Bu günnär silinmäz bizim istoriyamızdan. O acı yaşlar bitkiyädän akmaz ihtärların gözlerindän. Bu aar düünük geçmäz gagauzların buazından:

Yaamur yaayardı nerdä sä,
Salt diil Bucaamızda.
Toprak olmuştu kırımsaa,
Bitmişti su pınarlarda...
Aala, halkım, aala.
Todur ZANET

Soruşa, nezaman, acaba, var nicä aaçlık kurbannarını anmak günü olsun, aldık bölä cuvap: "Ko olsun bir duşniţa günü, da anılsın hepsi raametlilär, kim kurban oldu bir kabaatsız bu topraan üzündän".

Dimitriy ARFANOS, Avdarma küüyü, ("Gagauziyada 1946-1947 yıllarda olan aaçlın 70-ci yıldönümünä "CAN ACISI" aaraştırma konkursuna yazılmış, 2017 y.)

Todur ZANET — Annatma

Üz çingenelik kavgası

Nicä düşer gagauz halk masalları adetlerinä görä, neredä küülerä Kaz küüyü, Sopa küüyü, Kamçı küüyü gibi fasıl adlar veriler, biz da annatmamızda olan işleri, deyelim, Ahne adını taşıyan küüyündä geçirdik.

Neçin bu küüyün adı bölä mi? Neçin zerä o günädän, angısı için annadacez, hep mayıl olardık onun gözelliinä, insannarının insannıına hem adamnıına, yavaşlıınan sıcaklıına hem bu mayıllıktan durmamayca bayılırdık. Onuştan, herkerä burayı geldiindä yada kimä sa onun için annadarkana, hep deyärdik: "Ah Ne küü-ü!" Ama bir kerä bu iş bozuldu, çünkü var ye laf "Bir uyuzlu koyun bütün sürüyü bozêr" – ölä bir günü burada da oldu. Taa doorusu diil bu ayozlu küüyün içindä, ama onun bir kırında, bir baaların kenarında, nereyi biz, dostumnan, geldiydik pak hem şıralı tatlı-iişimsi biyaz üzüm satın almaa deyni. Bezbelli Yaradıcı istämedi Ahne küüyün üzünä lekä kondurmaa da yaptı ölä, ani onun kulları tarafından bizä yapılan ayıp hem esapsız işi baalarların başında yaradılsın...

Doorusunu sölemää, bu istoriya başladıydı bir yıl geeri, açan üzüm için bän ilk kerä burayı geldiydim. Ozaman da ayıp işin ilk tütünü tüttü, ama o olan olayı bän sandıydım bir şakacık da ölä da onu kablettiydim. Bezbelli o üzerä, ani beni karşlayan baalarların çorbacısı hem saabisi, tanıştırdıydı hem eldän elä verdiydi doorudan kendi bobasının elinä, angısınnan biz yollandıydık o baalara, neredä artık beklärdilär adam hem karı kulluundan bir beş-edi gündelikçi. Adam annattı gündelikçilerä durumu da teklif etti nekadar tez üzümneri toplamaa. Ama tezliin erinä kişilär, kazlar gibi, baarışmaa başladılar. Bu baarışmak ta taa üz çingenelik diildi, ama bu, bir yıldan sora ortaya çıkan sıraya, hazırlanmakmış, bezbelli. Şindi sa, gündelikçilär, şaka murad maamilä surat, çingenelär gibi, kırın ortasında iş için şarap ikramı istemää başladılar hem bakırcıkların yaması para dilenmää.

Söz gelişi, lääzım urgulamaa, ani Ahne küüyündä bizim bildiimiz kazannara, plasmastan da olsa bilä, bakır deerlär. Onuştan ilktän annamazdım ne üzerä para isteniler, çünkü Germançu yortusu çoktan geçtiydi dä bu adetin enidän bakılmasına taa sekiz ay vardı. Ama ilktän şaka gelän laflar yavaş-yavaş acıtmaa başladılar. Bän bilmäzdim naşêy cuvap etmää, çünkü bölä bir duruma ömürümdä ilk kerä düştüydüm.

Bän savaşardım nesa insannık için sölemää, açan ortayı patlattı bir bülür gözlüklü hem yaşlı bulünün baargan sesi: "Mı narod! A narodı voynı ostanavlivali!" Ani bu bulü hiç bulü diilmiş hem taa delikannı kızmış, bän bir yıldan sora Canabisinin kendi laflarından üürendim. Ama bu sora oldu! Şindi sa, bän kendi hazırlıksızlıımdan şaş-beş kaldıydım da adadım, ani ileriya onnara şarap getirecäm!

Baalar saabisinin bobası kışkırttı "naroda" da onnar, homurdanarak, zar-zor işinä bakmaa başladılar. Benim elektron kantarımnan beş-altı üzümnän dolu bakırcıı çektik da ona görä esap yapmaa başladık – nekadar kazan üzüm maşinaya atmaa. Açan "narod" getirärdi bakırcıklarını da boşaldardı onnarı maşinaya suratlarında ne bir şennik, ne bir başka duygu bilä şılamazdı. Ozaman bu işi kendilerinin yorgunnuuna hem zor yaşamalarına aklımca atardım hem canımda onnarı acıyardım. İş sonuna yaklaşırkana çingenelik hem dilencilik genä üüselmää başladı da bän genä adadım, ki bir yıldan sora onnara şarap getirecäm...

Ortadan bir yıl geçti. Bu yılın içindä çok işlär diişti hem büük kahırlar orataya çıktı. Kıran beterinä baalarlar çorbacısının bobası raametli oldu, kendisi da aylesi da, nicä da insannarın çoyu, bu hatalaa uuradılar, ama, Allahın yardımınnan, atlattılar onu. Kahırlar hem belalar büüktü. Ecellisi gitti, günü olan kaldı. Yaşamak ilerledi hem o yaşamakta insanca yaşamaa lääzımdı...

Genä üzüm almaa gününä etiştik. Bu kerä dostum da, şarap yapmakta büük bir usta, benimnän Ahne küüyünä geldi, zerä pek beendiydi ne gözäl şarap olduydu bu küüyünün o tatlı-iişimsi biyaz üzümündän. Bän aldım yanıma bıldır adanmış şarabından birkaç şişä hem söledim dostuma, ani lääzım olacek vermää insannara birkaç karbona, zaametleri için. "Hiç yok laf!" – dedi o da yollandık yolumuza.

Etişitk küüyä. Çorbacı bizi karşladı hem dolay yoldan geçirdi baalarlaa, çünkü yazın peydalanan yangını durgutmaa deyni benim bildiim yolu sürmüştülär. Baalarlar başına konduynan, Canabisi aaradı gündelikçileri telefondan da, kısa lafetmektän sora telefonu kapadıp, söledi bizä, ani insannar şindi üülenniktä da bir saattan sora, yanımıza çıkıp, zorumuzu başaraceklar. Bundan sora kendisi yollandı çorbacılıın başka işlerinä bakmaa. Biz beklemektä kaldık.

Vakıt boşuna kaybetmemää deyni gezdik baaları, maasuz tertiplän ölüçtük üzümüm şekerliini. Şeker pek uygundu – taman onsekiz-ondokuz kertiindäydi, ne vereceydi kolayını onnardan yapılan şarap, yavaş kaynayıp, hep ölä tatlı-iişimsi olsun.

Aradan bir saat çiirek vakıt geçtiydi. İşçilär peydalanmadı. Bän aaradım çorbacıyı da ondan üürendim, ani gündelikçilär yakın fidannıkta taa üülenniktäymişlär. Adam yalvardı gideyim insannarın yanına da aklılarına getireyim, ani biz da varız hem onnarı bekleeriz.

Dostumnan yollandık fidannıklaa dooru. Yaklaştıynan gördük birkaç adam, ani uzanmıştılar otların üstündä. Onnar uyuklardı mı ne? Bilmeerim. Fidancıklar içindä mırıltı vardı. Bu işi görüncä dostum durgundu, bezbelli insannarın raatlıını bozmama deyni. Bän sä yollandım o mırıltıya dooru. Girincä fidannık içinä, gözlerimin önündä meraklı bir kartina peydalandı: adamnar erdä serpiliydilär, kimisi yan gelmişti, kim sä öküz gibi yatardı. Karılar da, karıyca erdä oturardılar hem rubalarının üstündä yatardılar. Bıldırkı kız olan bülür gözlüklü bulü da, arkasınnan bir fidana dayanmış, erdä oturardı. Bän seläm verdim, ama bir adamdan kaarä biri selämımı almadı hem, o adamdan kaarä, erindän kıpırdamadı. O adam ayaa kalktı, ama da hemen şarabı sordı. Bän etiştirämedim bişey sölemää, nicä bülür gözlüklü bulü hemen baardı: "Biz buradan kıpırdamaycez! Küüdä bar var – hepsimizä ellişär gramm!"

Bän cuvap ettim, ani gramlarlan çorbacılarına danışsınnar. Kim sa baardı: "Köpeklerdä çorbacı var, bizdä yok!" Bülür gözlüklü bulü da ekledi: "Mı narod! A narodı voynı ostanavlivali!" Buna pek üfkäm çıktı da cuvap ettim: "Siz mi narod! Sizin narodluunuzu gösterdiniz dün, açan seçimnerdä genä oy verdiniz o partiyaya, ani artık seksän yıl gagauzları kırıp falêêr!"

Ne başladı aman! Ortalıkta sansın üz çingenelik vardı. Bu kavgaya bakmadaan sordum: "Aranızda İvan kimdir?" Öküz gibi yatan hem hiç kıpırdmayan bir adam dedi: "Bänim!"

Bän baktım bu terbiyesizlää da aklımca karar aldım şarabı bunnara çıkarmamaa, seslän da ekledim: "Biz Canabinizleri artık bir saattan zeedä bekleeriz".

– Görmeersin mi, – üfkeli dedi o, – biz üülennik yapêrız.

– Ama bir saattan zeedä geçti, – dedim bän.

– Biz geç oturduk hem sizin orada olmanızı bilmeeriz, – gözlerimä bakmayarak bir yalan söleyiverdi o İvan.

– Nicä ölä! – şaştım bän. – Çorbacı dedi, ani bilersiniz.

– Bilmeerim ne dedi çorbacı, – şamatalık içindä üfkelendi o. – Siz burada yoktunuz hem bän bilerim, ani bu başta sizi beklemää lääzım.

Bän iicä kaynardım, zerä bu suratsızlık hem saygısızlık için pek ayıptı bu küüyä seftä gelän dostumun önündä. Çilelerim da ok yayı gibi geriliydi. Çıkardım telefonu da aaradım çorbacıyı. Annattım ona durumu, söledim, ani onnar burada öküz gibi yatêrlar da, koyup telefonu açık sesä, uzattım brigadirä: "Buyurun, Canabin!"

Telefondan işidilärdi çorbacının üfkeli sesi hem fidannıı darmadaan edärdi Vani brigadirin sesli cuvapları. Telefonu kapattıktan sora o dedi bana: "Geldin, bozdun insannarın raatlıını. Bizim üülennik hakkımız var, vakıdımız da taa var!" Sora, hep ölä yatarak, kuudu bizi: "Gidin bekläyin orada: on minuttan sora gelecez!"

Bu hayınnaa pek gücendim, ama bişey demedim, salt döndüm da yollandım maşinlara dooru. Onnarın yanında beni beklärdi yaşamasında kavga etmeyän hem kavgayı sevmeyän dostum. Benim halımı göreräk, o dedi: "Hadi gittik buradan! Bu kavgalı üzümnerdän hayır olmayacek!" Bän onu pek islää annardım, ama artık öbür dostumu da, baalarların saabisini da, güç duruma koymaa istemäzdim. "Bekleriz on minut. Gelmärselär yollanêrız. Gelärselär – ikram karbonaları vermeyecez!"

Geçti on minut. Fidannık içindän "narod" çıkmadı! "Aç telefonu çorbacıya da sölä, ani küsmesin, ama biz gideriz!" – genä dedi dostum. Bän ölä da yaptım, ama çorbacı pek yalvardı yapmayalım bunu. Bän ikiliktä kaldım. Sora karar aldık taa beş minut beklemää. Ama taa islää gidäymişik!

Beş minuttan sora, fidannıktan peydalandı onbeş kişilik gibi "narod". Aalemdän hem yabancı insandan hiç utanmadaan, çingenelär şatrası gibi, büük kavgaylan hem potreli baarmaklarlan yanımıza yaklaşarak, nelär sä baarardılar. Üfkäylän gittilär başladılar üzümneri yolmaa hem hep ölä baarark üfkäylän yanımıza getirmää. Bu baarmaktan gözlerim karardı. Aldıynan ilk beş kazanı hep o elektron kantarlan çekmää kilalar erinä funtlara koymuşum. Herbir altı-edi kilalık kazannarı oniki-onbeş gösterärdi. Buna şaşarak, dedim: "Durun, burada nesä diil dooru!" Ama yanımda duran İvan brigadir erifi dedi: "Dooru, dooru! Hadi taa çabuk, zerä biz pek alatlêêrız! Taa çok işimiz var!"

Bundan sora kafam karıştı, erif ta başladı saymaa bakırcıkları. Annaşılmış kilalara etiştiynän, hepsi geçtilär dostumun maşinasına da onbeş minudun içindä onu da üklettilär. Bundan sora, beni seslämeyip dostum, çıkardı cebindän ikram için hazırlanmış ikiüz karbonayı da uzattı onu brigadir esabı erifä. Göräydiniz ne tamahlıklan o kaptı parayı da, bolay "narod" görmesin deyni, hemen cebinä sokup, yollandı öbürlerin yanına. Dostum sa bakarak maşina içinä sordu bana: "Bu üzümnär ölä şıralı mı acaba? Pek aaz görüner!" Bän da baktım üzümnerä da cuvap ettim: "Kantar bölä gösterdi".

Yollandım maşinama. Bu arada gündelikçilerin birisi kesti yolumu da sordu: "Naşêy o öküz?" O altmış yaşlarında bir adamdı. Şaştım ona, ani öküz lafını bilmeer, ama açıklamasını yaptım: "Enilmiş bua!"

Naşêy burada başladı! "O bizi manda yaptı!" – baardı o. "Siz manda diilsiniz, öküz da diilsiniz, – savaştım uslandırmaa adamı. – Öküz gibi yatmaa – erä serpilmää demeli". Ama işidän yoktu. "Narod" kendi fikirinin peşindäydi. Bu kavgayı sündürmää deyni umut ettim o birkaç insana, ani, sansın, utanardılar hepsi bu ayıplıklardan, ama yanılmışım. Onnar açıktan bişey sölemäzdilär hem küüyün musaafirlerindän, bizdän, arka olmazdılar. Yazık.

Gagauzlar için utanmaktan hem bu üz çingenelik kavgasından, kor gibi yanarak, yaklaştım maşinama. Bu "narodu" artık istemäzdik görmää ama genä dä gündelikçi sürüsünä "Kalın saalıcaklan!" deyeräk, pindik maşinalarımıza da yollandık evä dooru. Benim halımı göreräk hem beni pek islää bileräk, dostum bütün yol savaşardı beni uslandırmaa, ama belliydi, ani o kendisi da Ahne küüyün esapsızlarının tarafından yapılan ayıplaa gücenärdi...

Evä geç etiştik. O üzerä üzümnerin tertiplemesi yaarına kaldı. Keefim hiç yoktu. Bütün gecä hep düşündüm: ne ölä aar o bakırcıklar hem ne olä maşina kendisini ilin gösterdi. Karar aldım taa bir kerä üzümneri çekmää. Hem dooru yapmışım. Çünkü, açan, çin sabaalen, baktım kantarın ekranına, gördüm, ani kertik funtlarda kalmış da bir kila erinä 2,2 kg gösterer – istediimiz üzümün sade yarısını almışık.

Neredä sä üfkedän patlayaceydım! Diil ondan ani bütün hazırlıklar maşinada olan üzümün iki katına hazırlanmıştı, zerä bunu doorutması pek kolaydı, ama ondan, ani Ahne küüyü kendilerinä "narod" dedikleri mandalar sürüsünün beterinä, dostumun gözündä bütün gagauzların üstünä büük bir lekä konduydu... Sora düşündüm: "Lekeyi kolay çıkarmaa, ama mandalar manda kalacek! Osa öküz mü?"...

Etişmeyän üzümneri üzüm paneerından alıp, işi çözdük. Sora dostumun önündä gagauzları paklamaa hem durumu doorutmaa deyni, aldım maşinada kalan o birkaç şişä şarabı da hemen gittim onun evinä. Üzümneri tertiplediinäm oturduk masa başına. Bän döktüm filcannarımıza Ahne küüyün bıldırkı üzümündän yapılı şarabı da uzattım bir filcanı dostuma. O kaldırıp filcanı baktı onu güneşä, sora, mayıl olup şarabın temiz hem parlak benizinä, bir diplomat gibi, dedi: "Ne mutlu o insannarın canına, ani Ahne küüyündä bölä üzümün büütmüşlär! Hadi onnar için buyuralım!" "Hadi, – teklif ettim bän da ilerlettim sözümü. – Ah, Ne küü o Ahne küüyü! Käämil bir küü! İnsanı da käämil! Üzümü da! Ha, saalık Allaa versin o küüyün insannarına da ileri dooru da hep insan kalsınnar. Yanılannarı da Allaa doorutsun, çünkü onnarın içindä diil mandalar, ama çok görän buynuzlular erleşmiş da bilmeerlär ne yapêrlar!" Dostum gülümsedi da dedi: "Hadi, Sallık Allaa versin!"

Trınga yapıp, buyurduk. Bilmeerim işidildi mi o trınga sesi Ahne küüyün "naroduna", işidilmedi mi, ama insan olan aheküülülär onu kesinniklän duydular...

25.09.2021

Födor KAZANCI boksta Moldova çempionu oldu

Küçük ayın 3-5 günnerindä Moldovada geçän 19 yaş üstü boksçuların arasında çemrionatta Gagauziyadan sportçu Födor KAZANCI 54 kg kadar kategoriyada çempion oldu.

Çempionatta pay aldılar Moldovanın on kasabasının en kaavi sport şkolalarından hem klublarından sportsmennar. Onnarın rasında "Lion Komrat" klubu da vardı, angısında Födor KAZANCI boks inceliinin kavrêêr.

Födor KAZANCI Moldova Respublikasının boksta sport masterı. Şindi, Moldova komandasınnan birliktä, Horvatiyada olacek U-22 Evropa Çempionatında pay alacek.

Komrat ATATÜRK bibliotekasında Nataliya VORNİKOVAnın resim hem kukla sergisi

Küçük ayın (fevral) 18-dä Komrat ATATÜRK bibliotekasında açıldı Çadır kasabasından resimciykanın, Çadır D. Eräbakan adına uşak resimcilik şkolasında direktorunun Nataliya VORNİKOVAnın resim sergisi.

Nataliya VORNİKOVA geniştän biliner Gagauziyada 2008-ci yıldan beeri, açan Canabisi başladı katılmaa Gagauziyada hem dünnäda olan resim sergilerinä. Büünkü günädän pay aldı 15 resim sergisindä.

Tanınêr resimciyka uşaklar için kiyatları resimnemäk tarafından da.

Artık 5 kiyada resim yaptı. Bundan kaarä onun taa bir meraklı marfeti dä var – kukla yapmak hem onnarı donaklamak. Komrat ATATÜRK bibliotekasında sergisinä o kendi kuklalarını da getirdi.

Nataliya VORNİKOVA 2004-cü yıldan beeri Çadır D. Eräbakan adına uşak resimcilik şkolasında işleer, 2020-ci yıldan beeri dä bu şkolanın direktoru.

BÖLÄ ÖMÜR – pek büük kısmet bu dünnedä...

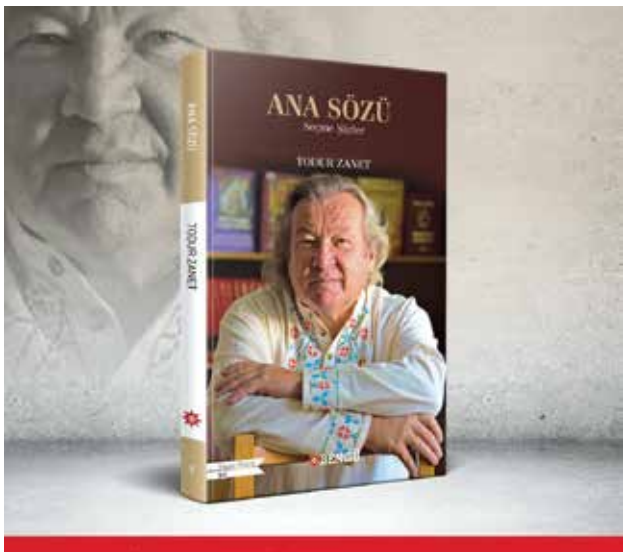

Türkiyedä "Avrasya Yazarlar Birliin (AYB) "Bengü" yayınnarın "Gagauz kitaplıı" seriyasında tipardan çıktı poet Todur ZANETin "Ana Sözü" adlı peet kiyadı, kendi Facebook sayfasında bildirer AYB Başkanı Yakup ÖMEROGLU.

Todur ZANETin 230 sayfalık "Ana Sözü" adlı peet kiyadında yayınnandı poetın peetleridän seçmelär hem Canabisinin en önemni ţitataları.

Poetın yaratmalarını açıklamaa deyni, kiyadın baş redaktoru Yakup ÖMEROGLU kiyadın kabına çıkarmış avtorun bu peetini:

"Bän kopmadım hiç halkımdan:
Ne kahırdan, ne beladan, ne zorluktan.
Yaslı günnerindä onunnan hep oldum,
Kara kuvetlerä güüsümnän bän durdum,
Öldüm da, dirildim da – birliktä,
BÖLÄ ÖMÜR –
pek büük kısmet bu dünnedä..."

(*14.02.2015 yıl*)

Akademik, poet, yazıcı, dramaturg, aaraştırmacı, folklorcu, şţenarist hem rejisör, çevirici, publiţist, televizioncu, Gagauz Milli Gimnasının avtoru (22.07.1990), "Ana Sözü" gazetanın baş redaktoru, "Gagauzlık" Cümne Birliin bası Todur ZANET duudu 1958-ci yılın Kirez ayın (iyün) 14-dä, Moldova Respublikasının Kongaz küüyündä (Gagauziya, Komrat rayonu).

25 kiyadın avtoru hem 63 kiyadın soavtoru. 29 ödüllerin saabisi, angıların arasında var TÜRKSOY basın ödülü hem "Haldun Taner'ın doğumun 100. yıl anısına" medali, TÜRKSAV "Türk Dünyasına Hizmet ödülü", AYB Türk Dünnäsının 1-ci pyesa yarışması ödülü, Türkiye "Dünnää Söz Akademisi" hem "Germania goldener Grand" ödülleri, Gagauziya medalileri hem Moldovanın "Gloria Muncii" ordenı.

Todur ZANET Sovietlär Birlii, Moldova, Türk Dünyası, Avrasya Yazarlar hem Türk Dili Konuşan Memleketlär Yazarlar Birliklerin azasıdır.

Büünkü gündä Gagauziya Kongaz küüyü lişeyi Todur ZANETin adını taşıyêr.

"ANA SÖZÜ"Gagauz dilindä gazeta
Çıkêr 14.08.1988 beeri

Kurucu "ANA SÖZÜ" S.R.L.
Sertifikat No. 1003600086420

Todur ZANET
Baş redaktor

İndeksi - PM – 21358

Gazeta "Universul" basım evindä basılêr
Tiraj – 3020 ekz. Sımarlamak No: 48

YAZIŞMA ADRESİMİZ:
RM – 2028, Moldova, Kişinêu,
c/p Nr. 1025. Tel/fax: 022 28-18-04
e-mail: todur.zanet@gmail.com
zanet@anasozu.com